

Ukraina-eesti tähetabeli parandused

Emakeele Seltsi keeleteimkonna otsus (20.05.2009)

Emakeele Seltsi keeleteimkond arutas Ellen Dovgani esildise alusel koosolekutel 25. novembril 2008 ja 27. märtsil 2009 parandusi ukraina-eesti tähetabelis ning otsustas need pärast avalikku arutelu oma 20. mai 2009. a koosolekul kinnitada.

Ettepanekud muudatused lihtsustavad ukraina nimede edasiandmist eesti tekstis, kajastavad täpsemalt nende hääldust ning võimaldavad hõlpsamini taastada ukraina lähtekirjapilti.

Uued reeglid:

и = õ (Рибак = Rõbak, Мирний = Mõrnõi, Журлива = Žurlõva, Василь = Vassõl, Могила = Mogõla, Килимник = Kõlõmnõk, Хижняк = Hõžnjak, Жилко = Žõlko, Чигирин = Tšõgõrõn, Шиян = Šõjan, Щирець = Štšõrets)

ий = õi (Загребельний = Zagrebelnõi, Карпенко-Карий = Karpenko-Karõi, Тихий = Tõhhõi, Хорунжий = Horunžõi, Руданський = Rudanskõi, Трипільський = Trõpilskõi, Безперчий = Bezpertšõi, Кий = Kõi)

ї = ji (Миколаїв = Mõkolajiv, Українка = Ukrajinka, Ївга = Jivga, Ананьїв = Ananjiv, Мар'ївка = Marjivka)

г = g¹ (Галаган = Galagan)

Senised reeglid:

и = õ, aga з, к, х, ж, ч, ш, щ järel i (Рибак = Rõbak, Мирний = Mõrnõi, Журлива = Žurlõva, Василь = Vassõl; aga Могила = Mogila, Килимник = Kõlõmnõk, Хижняк = Hõžnjak, Жилко = Žilko, Чигирин = Tšigirõn, Шиян = Šijan, Щирець = Štširets)

ий = õi, aga з, к, х, ж, ч, ш, щ järel i, vähestes ühesilbilistes nimedes ii (Загребельний = Zagrebelnõi, Карпенко-Карий = Karpenko-Karõi; aga Тихий = Tõhhi, Хорунжий = Horunži, Руданський = Rudanski, Трипільський = Trõpilski, Безперчий = Bezpertši, Кий = Kii)

ї = i, aga koos apostroofiga ji (Миколаїв = Mõkolaiv, Українка = Ukrainka, Ївга = Ivga, Ананьїв = Ananjiv; aga Мар'ївка = Marjivka)

Kommentaaris

Senises ukraina-eesti tähetabelis (VÕK 1975) oli väga keeruline ukraina и (= õ) edasiandmine. Üldine vaste oli õ, aga з, к, х, ж, ч, ш, щ järel i. Tegelikult hääldub see täht siiski ka seal pigem õ-na. Ukraina keeles on sõnu ja nimesid, kus nende tähtede järel kasutatakse i-d (= eesti transkriptsiooni i), nt *Східниця*, *Андрушівка*, *Мужієве*, *Фацівка*, seega eesti transkriptsioon ei võimaldanud siin vahet teha.

¹ r on 1990. aastatel ukraina tähestikku taastatud täht, mida vahepeal ei lubatud kasutada.

Tuntuimad nimed, mille kirja­pilt reeglimuutuse järel muutub: 1) *Bahtšisarai* (õieti krimmitatari nimi *Bağçasaray*) > *Bahtšõsarai*, *Bilgorod-Dnistrovski* > *Bilgorod-Dnistrovskõi*, *Dniprodzeržinsk* > *Dniprodzeržõnsk*, *Žitomõr* > *Žõtõmõr*, *Nižin* > *Nižõn*, *Hmelnõtski* > *Hmelnõtskõi*; 2) *Mõkolaiv* > *Mõkolajiv*.

Reegli­parandus lihtsustab edaspidi meile ka inglise transkriptsiooni vahendusel saabuvate nime­kujude teisendamist, sest inglise (ja Ukraina ametlikus) transkriptsioonis märgitakse kõnealust häälikut alati y-ga (*Bakhchysarai*, *Bilhorod-Dnistrovs'kyi*, *Dniprodzerzhyns'k*, *Zhytomyr*).